

צמד'ס

גיליון 6

מרץ 2020, אדר ה'תש"ף

כתב עת לשירה רבת־רבותית

שני אגמית־מגירה
יותם בנשלוֹם
יואב בר־חיים
יפעת ברט־גרוסמן
נגה גרזון
לימור ויניק־שאוֹל
רז יהודה
חמוטל ילין
אלונה ספטון
איציק שחר
מילי שמידט
דניא שפירא

אתגר

צמד'ס
זוּסא

גיליון
מיוחד!

תחילתו של סיפור והמשכו - תרגום ואתגר צמד הפוך עדנה אפק

במאה שעברה, לימדתי עברית בביה"ס יהודי בשם רמ"ז, בניו יורק.
בין תלמידי היה גם רוברט קיסל.
רוברט אהב שירה. יותר מכל הוא נהנה משירת רחל.
עברו שנים. שנים רבות.
רוברט כבר איננו ילד ואני מזמן כבר לא צעירה.
לא שמעתי מרוברט וגם הוא לא שמע ממני.
רוברט היה להיטקיסט ואני חזרתי ארצה, התגלגלתי לאקדמיה
ולאחר שנים בירושלים, לקליפורניה.
שירים וסיפורים שפרסמתי במשך שנים היו לספרים והיד המשיכה לכתוב.
נפגשנו ב"ספר הפנים", הלא הוא הפייסבוק.
רוברט ואני פתחנו בדיאלוג בענייני שירה ותרגום.
מרוברט למדתי שמלאכת התרגום היא "אמנות הכישלון באופן חינוני".
בערב שכולו צמדים שהתקיים בבית היוצר בקיץ שעבר,
הוחלט להציג את שירי "עוד מעט יפרוץ לו סתיו" בשפות אחדות.
פניתי לרוברט וביקשתי ממנו לתרגם את השיר לאנגלית.
רוברט תרגם ודברים התחילו להתגלגל.
"מה היה קורה", שאל רוברט,
"אילו היו אנשים מתרגמים לעברית את מה שתרגמתי?"
וכך, קוראינו,
נולד אתגר "צמד הפוך".

**ניקוד השירים, תרגומם והבעלות על זכויות היוצרים -
כל אלה באחריות המשוררים.
כתב העת צמדים לא עוסק בניקוד או בתרגום.**

העבודה בכתב העת מתבצעת בהתנדבות מלאה, אי לכך אין לצפות לתגמול כספי
כלשהו על פרסום יצירות, לרבות לא לתגמולים כלשהם; בשליחת יצירה לפרסום מאשר היוצר
את אפשרות פרסומה בכתב העת, ולא יהיו ליוצר השגות או טענות באשר לפרסום
או לאי-פרסום יצירתו בכתב העת.

להלן נביא את השיר המקורי בעברית ואת דבר המתרגם - רוברט קיסל ואת השיר המתורגם.
לאחר מכן תוכלו לקרוא בגיליון את הצמדים ההפוכים שנשלחו אלינו.
בתודה ובהוקרה לרוברט שבזכותו נולד אתגר "צמדים הפוך" ולכל המתרגמים שנענו לאתגר.
עדנה אפק ואירין דיין

עוד מעט יפרוץ לו סתיו עדנה אפק

צפרים של קיץ
מביאות את הסתו
כאב החרף
בעקבותיו.

בקר החרף
נהרה אביב
ובחם שליה
יולד לו קיץ.

הנה עוד קט יפרץ לו סתו
מעט כאב תמיד בעקבותיו.

רוחות בזהות בסתו גופי
בדל כחות של פעם
ומכאובי החרף שאהב
היפרצו בי?

אבל
עכשו כאן סתו
תמיד רק סתו.

עוד מעט יפרוץ לו סתיו Robert Kissel: On Translating

On August 13, 2019, Edna Aphek sent me one of her recent short poems, in Hebrew, "עוד מעט יפרוץ לו סתיו", with the simple query, "could you help me translate my poem?" I did not know at the time that, simultaneously, this same poem was being translated into about a dozen different languages, as an artistic experiment, and would soon be the basis of an even more fascinating experiment!

While I trust my diction and taste in my own native language, my Hebrew is, at best, very, very rusty, for lack of use, and never was truly fluent, although I think I have just enough of a sense to perceive a phrase of classic elegance: most of my knowledge of the language came from study in a religious academy, rather than an exploration of the more modern idiom of the State of Israel. Accordingly, my very first request was to hear the poem read aloud by a well-modulated voice of a native speaker--and of course, anybody, who has heard Prof. Aphek speak, knows how well she can discharge that office!

After listening to the poem several times, to absorb its musical pacing and the musical "mood" its taut wording creates, I set about to "fail gracefully", as the poet John Ciardi put it.

I was aided, at the outset, by what we call "serendipity" in English--a fortunate accident: we have two words for the season, in English, "autumn" and "fall," and very luckily, the latter word may be used, not only to signify something dropping down, but also a general decline, as in "the fall of Rome" or, in the case of the poem's theme, the decay of aging.

Although the etymology of the Hebrew name, סתיו, is not terribly clear (it only occurs once in the Tanach, in the Song of Songs, where it seems to refer more to winter than to a "season of mist and mellow fruitfulness!"), it certainly does not carry such a connotation in Hebrew. However, it permitted me at once to give even a more poignant emphasis to the phrase סתיו גופי by rendering it "my body's fall" . . . which, as I look back now, and try to remember how I worked, is the point in the poem where construction began.

By contrast, there were very problematic spots, beginning with one of diction: a line of four or five syllables which contains a word for "ובחום שליה" which my only real choice in English is "placenta" which isn't even a native English word, and transports me straight into a class at medical school. Here, I had to depart from the more startling denotation of the word, but, to compensate, had a fortunate alliteration in English, "womb's warmth" which also kept the line down to four syllables, maintaining the tight meter of the Hebrew.

Though the diction of it is very simple, the short final stanza carries a slightly ambiguous tone that isn't terribly easy to catch in English, and I couldn't quite arrange the lines, in English, with the final couplet in exact rhyme fall/fall, without straining the syntax.

Looking back, I'm pleased to have chosen "erupt" to translate "יפרוץ": I like the way it has a similar sound, and how it is, in English, a rather ironic word to use for the fall season. I'm also quite pleased to have found a good rendering for the million-dollar phrase "בדל כוחות של פעם" in "the loss of erstwhile powers," which has the same antique ring to it, I think, in English, and conserves the original meter beautifully. It's a line I find myself returning to since, which is a good sign, I think.

It was not until the end of January, in the course of a little exchange of e-mail about another poem, that I reminded Prof. Aphek of a hilarious project of Mark Twain's, which was to publish, in 1903, his short story "The Jumping Frog: in English, then in French, then clawed back into a civilized language Once more by patient, unremunerated toil." I suggested, in passing, that it might be fun project for the present journal, to provide Hebrew translators with a translation of a Hebrew poem, and ask them to back-translate it, without consulting the original, and then compare the completed back-translations with the original, to see what was preserved, and what was lost.

And, excited at the prospect, I feel quite honored that the editors have chosen this effort of mine as the "seed" of this engaging experiment, which I hope everybody will find as fascinating as we did!

--Robert S. Kissel, Hamden, Connecticut

How Soon a Fall Erupts / Edna Aphek

Translated from the Hebrew by Robert S. Kissel

Birds of summer
Herald the fall,
The ache of winter
In its trail.

The chill of winter
Conceives the spring
And its womb's warmth
shall bear it summer.

And lo, how soon a fall erupts,
Some pain forever in its trail.

Spirits stare at my body's fall,
The loss of erstwhile powers
And pains of winter that I love
Shall they erupt in me?

And yet,
Now it is fall here,
Ever but fall.

כמה מהר בוקע סתיו יותר בנשלום

עופות הקיץ
מבשרים את הסתו,
את כאב החרף
בעקבותיו.

צנת החרף
הרת אביב,
רחמו החם
יוליד את הקיץ.

וראו כמה מהר בוקע סתו,
והכאב בעקבותיו תמיד.

רוחות סוקרות את סתני גופי:
כליון כחותי מאז,
כאב החרף, אהובי –
היבקעו בי?

ובכל זאת
שוורר כאן סתו עתה,
רק סתו.

הנה תגיה סתיו גם הנה איציק שחר

צפורי הקיץ
מבשרות את הסתיו,
על שבילה מהדהדים
פעמיה הנכאבים של חורף.

רוחות צוננות נושאות בחיקן
צפיה לאביב
ומנעם רחמה החמים
ישתגרו גורי הקיץ.

הנה תגיה סתיו גם הנה
וכתמיד כאבי החורף בעקבה.

רוחות מביטות על דמותי בסתיה,
ערומה מכוחות עתיקים שאציתי.
כלום נתן שיפיחו כעת בתוכה
את כאבי החורף שאהבתי?

אבל לא,
סתיו שוררת בי וסביבי
סתיו ותו לא.

כמה מהר פורץ לו סתיו חמוטל ילין

ציפורי הקיץ
מבשרות את בוא הסתיו,
כאב החורף
כפסע אחריו.

צינת החורף
משרישה את האביב,
וחום רחמו
כקיץ יולידו.

וראו, כמה מהר פורץ לו סתיו,
כאב תמיד כפסע אחריו.

רוחות צופות בנפול גופי,
אובדן כוחות קמאיים
וחבלי החורף אשר אוהב
היפרצו בי?

ועם כל זאת,
כעת שורר פה סתיו,
ותו לא.

כמה מוקדם פורץ הסתיו מילי שמידט

ציפורי קיץ
מבשרות הסתיו,
כאב החורף
אשר אחריו.

קרירות החורף
נושאת האביב
והחום ברחמה
ילד קיץ מזהיב.

וראי, כמה מוקדם פורץ הסתיו
ויש איזה כאב לנצח אחריו.

רוחות מביטות בגופי הצונח,
באובדן כוחות נושנים
וכאבי החורף שאני אוהבת
האם יפרצו בתוכי?

ובכל זאת,
עכשיו כאן הסתיו,
רק הסתיו לעולמים.

כמה מהר פורץ הסתיו יפעת ברטגרוסמן

צפורי קיץ
בשרו את הסתיו
כאב החרף
נח בשביליו.

מצנת החרף
מתעבר האביב
ובחמו של רחמו
שם הקיץ ובשיל.

הבט, כמה מהר פורץ לו הסתיו
וכמה כאב מוטל לארץ שביליו.

רוחות מביטות בשלכת גופי
באבדן של כוחות עלומים,
כאבי החרף שאהבתי,
הידעו לפרץ מתוכי?

ועדיין,
הסתיו, כאן ועכשיו,
לנצח סתיו.

כה חפוזת פריצת הסתיו יואב בר־חיים

ציפורי הקיץ
מכריזות את בוא הסתיו
וסבלות החורף
בעקבותיו.

צינת החורף
עיבורה האביב,
שחום רחמו
יוליד את הקיץ.

וראו! כה חפוזת פריצת הסתיו
ושמץ כאב לעד בעקבותיו.

רוחות בוהים בסתיו גופי
ואבדן אוני לשעבר;
צירי החורף אשר אהבתי:
היפרצו בי?

אולם
הסתיו עמי לעד –
עתה הסתיו בלבד...

מתי יתפרץ הסתו דניה שפירא

צפרי הקיץ מבשרות את בוא הסתו,
וכאבי החרף כבר בעקבותיו.

הקרה של החרף שמסביב
נושאת ברחמה את האביב,
וחם הרחם שלו
ילד את הקיץ בעתו.

ראה כמה מהר הסתו מתפרץ!
כאב עמום תמיד נמצא בשבילו, ליד כל עץ.

רוחות-רפאים נועצות מבטים בסתו-גופי;
בכוחות-עבר אוֹבְדִים שהיו חלק מנשמת-אפי.
וכאבי חרף שאהב-
האם יתפרצו בי כמו בסתו?

אך עדין
עכשיו כאן סתו;
תמיד סתו.

כי הנה הסתיו פרץ נגה גרזון

חסידות
מביאות את הסתיו,
דאב החורף
בתלמו.

גשמי החורף
מקרים אביב
וחום רחמיו
נושא קיץ.

וראנה, כי הנה הסתיו פרץ
רעד עולם בתלמו.

רוחות מביטות בגופי בשלכת,
אובדן הכח הקדום
ורעד החורף שאהבתי
היפרצו בקרבי?

ולמרות הכל
עכשיו שלכת
סתיו עולמים.

כמה מהר קריסה מתפרצת רז יהודה

ברנשיה של סאמר
מכריזים על קריסה
ויסוריו של וינטר
בעקבותיה

צנתו של וינטר
מעברת נביעה
וחם רחמו
יוליד את סאמר

הבט,
כמה מהר קריסה מתפרצת
תמיד מותירה עקבות של סבל

נפשות בזהות בגופי הקורס
בהפסד כחות מפעם
וסבלו של וינטר אהובי
האם יפרץ אף בי?

ובכל זאת,
כאן עדין קריסה
דבר מלבד
קריסה.

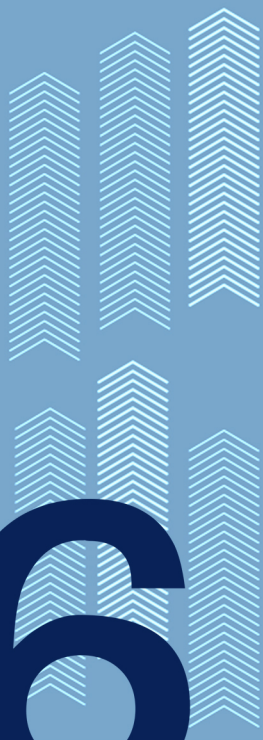
כמה קרובה התפרצות הנפילה שני אגמית-מגירה

נפילות
מבשרות שביליהן
של ציפורי הקיץ.

ילד החורף
מעבר את האביב
וחמימות רחמו נושאת
קיץ.

הנה ראה
כמה קרובה התפרצות הנפילה
לעולמין
תראה חלקי כאב בשביל.

רוח נעצה מבט בגופי
אובדן כוחי,
מזורי החורף
אשר אהבתי
מתפרצים מתוכי
כעת נופל כאן
אי פעם
סתיו.

מתי תהיה התפרצות אלונה ספטון

ציפורים של חורף
ממלאים את הסתיו הראשוני.
התפרצויות החורף
חלפו כעת.

צינה של אופק
הרהורים על האביב.
מתבשלות כעין רחם
אשר מניב את הקייץ

חושבת במהרה
הסתיו יגיע.
מביא את הכאבים באוויר
בעודי מביטה בנשימות גופי.

הכאב של החורף שהיכרתי
מראה את ההתפרצות בתוכי.
עדיין כאן הסתיו
כאן לתמיד הסתיו.

עונת השלכת שתכף תגיע לימור ויניק-שאול

צפורי הקיץ אשר מציצות
על בוא הסתו הן מכריזות
ואז החרף החשוך והקודר,
מגיע אחרי הסתו וללב חודר

החרף שמגיע עם הצנה הקרירה
מוליד את האביב ומשנה אוירה
וכמו תינוק שיוצא מהתמימות שברחם,
כך גם הקיץ יוצא ומגיע במהרה

והנה, כל כך מהר מגיעה עונת השלכת
וקצת מהכאב ומשיך אתי לעד ללכת

רוחות נעצו בי מבט כשקערס גופי
חשו באבדן הפוחות שהיו בי,
והכאבים שגורם החרף שאני אוהבת,
האם הם באמת יכאיבו לי?

ועדיין,
הסתיו כאן עכשו,
ותמיד יהיה כאן רק סתיו

מייסדים: עדנה אפק וא
עיצוב גרפי: אלירן דיין

חפשו אותנו גם ב:

WWW facebook YouTube Instagram